

A uorum ut liberi abscederent tabulae frangebantur, extorta debitoribus chirographa redderentur. Quicumque dura illorum uerba contempserant, durioribus uerberibus quod iubebant facere cogebantur, innocentium qui eos offenderant domus, aut deponebantur ad solum aut ignibus cremabantur. Quidam patres familias honesto loco nati, et generoso cultu educati, uix uiui post eorum caedes ablati sunt, uel uincti ad molam, & eam in gyrum ducere, tanquam iumenta contemptibilia uerbere adacti sunt. Quod enim de legibus auxilium, à ciuilibus potestatibus aduersus eos aliquid ualuit? quis in praesentia eorum officialis anhelaui, quisque quod illi nolissent exactor exegit? Quis eos qui eorum caedibus extincti sunt uindicare tentauit, nisi quod propria de illis poenas poscebat insania, cum alij prouocandis in se gladijs hominum, quos ut ab eis ferirentur morte terrebant, alij per uaria praecipitia, alij per aquas, alij per ignes se in mortes uoluntarias usquequaque mittebant, & animas ferales à se sibi illatis supplicijs proiciebant? Horrebant ista plurimi in ipsa superstitione haeretica constituti, & cum innocentiae suae sufficere arbitrarentur, quod sibi talia displicerent, dicebatur eis à catholicis: si innocentiam uestram mala ista non polluunt, quomodo dicitis orbem Christianum, uel falsis uel certe ignotis Caeciliani peccatis esse pollutum? Quomodo uos nefario scelere, ab unitate catholica, tanquam ab area dominica separatis, quae usque ad tempus uentilationis, necesse est ut habeat & frumentum in horreo recondendum & paleam ignibus consumendam? Atque ita quibusdam ratio reddebatur, ut aliqui ad unitatem catholicam etiam inimicitias perditorum parati sustinere transirent, sed plures quam uis id uellent, eos tamen homines quibus tanta fuerat licentia fauendi, inimicos facere non audebant. Nonnulli quippe illos cum ad nos transissent crudelissimos passi sunt. Accidit etiam ut apud Carthaginem quendam diaconum suum nomine Maximianum, contra episcopum suum superbientem, quidam episcoporum eiusdem partis facto schismate, & in plebe Carthaginis diuisa parte Donati, ordinaret episcopum contra episcopum. Quod cum eorum pluribus displiceret, eundem Maximianum cum alijs duodecim, qui eius ordinationi praesentes affuerant damnauerunt, ceteris autem ad eandem societatem schismatis pertinentibus, die constituto facultatem redeundi dederunt. Sed postea ex ipsis duodecim quosdam, & ex illis quibus dilatio data fuerat, post diem positum redeuntes propter pacem suam in suis honoribus susceperunt, & quoscumque extra ipsorum communionem damnati baptizauerant, rebaptizare non ausi sunt. Ccepit hoc eorum factum contra illos pro catholica multum ualere, ut ora eorum penitus clauderentur. Quae res cum (sicut oportebat) ad sanandos ab schismate animos hominum spargeretur instatius, & quaqua uersum poterat, catholicorum sermonibus ac disputationibus monstraretur, eos pro pace Donati & damnatos suos in honorem suum integrum suscepisse, & baptismum quem damnati uel etiam dilati foris ab ecclesia eorum dederant, non ausos fuisse rescindere, & orbi terrarum contra pacem Christi contaminacionem (nescio quorum) obijcere peccatorum, & euacuare baptismum in illis quoque ecclesijs datum, unde in Africam uenit ipsum euangelium, plurimi confundebantur, & manifestae ueritati erubescerentur corrigebantur, solito crebrius, & multo magis ubicumque ab eorum fauitia respirabat aliquanta libertas. Tum uero illi sic exarserunt, & tantis sunt odiorum stimulis incitati, ut contra eorum insidias atque uolentias, & apertissima latrocinia, uix ullae nostrae communionis ecclesiae possent esse securae, uix ulla uia tuta, qua iter agerent quicumque aduersus eorum rabiem pacem catholicam praedicarent, eorumque dementiam perspicua ueritate conuincerent. Usque adeo prorsus non solum laicis, uel quibuslibet clericis, sed ipsis quoque episcopis catholicis, quodammodo proponebatur dura conditio. Aut enim tacenda erat ueritas, aut eorum immanitas perferenda. Sed si ueritas taceretur, non solum nemo fuerat eius silentio liberandus, sed multi etiam illorum seductione perdendi. Si autem ueritatis praedicatione furor eorum ad fauendum prouocaretur, aliquibus liberatis nostrisque firmatis, rursus a sequenda ueritate, formido impediret infirmos. Cum igitur his angustijs affligeretur ecclesia, quisquis existimat omnia potius sustinenda, quam dei auxilium, ut per Christianos impe-